

lokalna zajednica u sociološkoj perspektivi

milan županić

instit ut za društvena
istraživanja
sveučilišta
u zagrebu,
zagreb, jugoslavija

Autor uvodno razmatra neka pitanja u vezi sa značajem zajednica i posebno lokalne zajednice za ljudsko društvo. U sociološkoj teoriji interes za zajednicu osobito je porastao nakon pojave Tönnisova klasičnog djela »Gemeinschaft und Gesellschaft». Suvremena istraživanja lokalne zajednice imaju svog prethodnika u socijalno-reformatorskim studijama zajednice koje su započele F. Le Play i C. Booth. Njih primarno zanimaju problemi izazvani industrijalizacijom, kao što su kriminalitet, pauperizacija, socijalna dezorganizacija i sl., za koje se pokazalo da se mogu najbolje istraživati u okviru lokalne zajednice kao svom prirodnom okviru. Razvoj istraživanja išao je od opisa različitih pojava do stavljanja same zajednice i njezinih strukturalnih kategorija u stožer interesa.

U drugom se dijelu navode različiti pristupi u istraživanju lokalnih zajednica, koji zahvaćaju razne dimenzije lokalne zajednice i fokusiraju specifične aspekte života u njima. Holistički pristupi fiksiraju zajednice kao cjelinu i sve manifestacije života u njoj — takve su najčešće studije etnografskog i antropološkog karaktera. Ekološki pristup usmjeren je na prostorne odnose raznih skupina i institucija, te promjene u korištenju prostora. Za sociologiju najinteresantniji pristupi zajednici kao socijalnom sistemu, i tu autor eksplicira jedan model I. Sandersa, poznatog stručnjaka za probleme lokalne zajednice, pogodan za sociološku elaboraciju procesa u lokalnoj zajednici.

primljeno studenoga 1983.

117 članci

1. značaj i historijat proučavanja zajednice

—> Kako čovjek živi u zajednici od početka svoje egzistencije, tako je i njegov interes za tu zajednicu jednako star. Već predstavnici stare antičke filozofije vide da su problemi čovjeka, smisla egzistencije, najvišeg dobra i slično, vezani za zajednicu. Augustin i Campanella nadovezuju se na tu tradiciju.

Ipak, najveći interes za zajednicu i njezinu prirodu pobuđuje Tönnies svojim klasičnim djelom »Gemeinschaft und Gesellschaft». Mladi

Tönnies promatra industrijsko društvo Njemačke potkraj 19. stoljeća sa svim posljedicama koje ono unosi u ljudski život, odnose, moral. Takvu stanju — koje naziva »društvo« — on suprostavlja načelno drukčiji socijalni svijet u kojem su glavne kategorije: harmonija, tradicija, emocija, prijateljstvo, srodstvo, povjerenje, a ne tržište, grad, složena podjela rada, ugovor, formalni odnosi. Tönniesovo djelo izvršilo je snažan dojam na »duhove«, pa je interes za ono što se naziva **zajednica** otada postao nepresušiv. Ovaj je utjecaj bio osobito znatan na one koji sentimentalno boluju za »stariim dobrim vremenima«, koji osjećaju nostalgiju za toplinom stare seoske sredine, u usporedbi s emotivno hladnom svakidašnjicom masovnoga društva i velikih urbanih tvorevina. Velikan američke antropologije Redfield našao je u jednom meksičkom selu gotovo idealan obrazac zajednice, pa čak i tamo gdje ona nije postojala (o čemu je napisao i studiju). Tamo gdje Redfield vidi kooperaciju i harmoniju, drugi su vidjeli konflikte i opoziciju.¹⁾

No za sociologiju je važnija jedna druga orijentacija, više usmjerena na praktične ciljeve, a inspirirana je socijalno-reformatorskim duhom.

Suvremena istraživanja zajednice imaju svog prethodnika (sa bogatom tradicijom) u raznim socijalnim raspravama i reformističkim pregledima (surveys) koji se pojavljuju u drugoj polovini i krajem 19. stoljeća. Isključimo li žurnalističke i novelističke pothvate, eru socijalno-reformatorskih studija o zajednici započinju F. Le Play i C. Booth. Le Playovo djelo »Les ouvriers européens« izlazi godine, 1855, dok C. Booth od 1892. do 1902. objavljuje sedamnaest tomova svojih istraživanja o bijedi i pauperizaciji u istočnom Londonu pod naslovom »Life and Labour of the People of London«. Iako i Le Play i Booth ponajprije zanimaju fenomeni kao što su industrijalizacija, obiteljski život, bijeda u »slamovima«, oni te probleme smještaju u okvir zajednice. Pokazalo se da se određeni problem kao pauperizacija, kriminalitet, prostitucija, napuštena djeca, ili alkoholizam — mogu izučavati u okviru zajednice kao u svojoj prirodnoj sredini. I u SAD nižu se istraživanja koncentrirana oko pitanja kriminaliteta, rasnih odnosa, socijalne dezorganizacije u određenoj zajednici. Jedna od prvih studija toga tipa jest »Pittsburg Survey«, izrađena pod vodstvom P. Kellogga, a financirana od Russell Sage Foundation, koja je razvila vrlo široku aktivnost na istraživanjima raznih specijaliziranih područja i problema zajednice. Američku scenu potresaju i posljedice brze industrijalizacije, što je posebno privuklo pažnju raznih reformista. Zajedničko obilježje svih tih nastojanja jest napor da se skupe podaci i osvijetle razni problemi nastali pod utjecajem brze industrijalizacije i migracije stanovništva iz seoske sredine u urbane aglomeracije. Vidljivo je da su ta istraživanja prožeta više socijalno-antičkim nego znanstvenim intencijama, te da su iza toga stajali reformatorski i ameliorativni planovi. Razvoj ovoga istraživačkog područja bio je vrlo intenzivan i brz (bibliografija koju publicira Russell Sage Foundation broji 2.775 naslova studija i projekata, od čega 154 cjelovite studije o zajednici, a 2.611 specijaliziranih studija — završenih do kraja 1927.²⁾

U tim je istraživanjima prikupljeno mnoštvo podataka, a razvijene su i metode i tehnike za njihovo prikupljanje. Premda ti radovi nisu usmjereni na pitanja kao što su struktura zajednice, strukturalni aspekti zajednice i ostale strogo sociološke probleme — pa bi se

možda mogli nazvati »predsociološkim«, oni su ipak privukli pažnju za jedinicu kao cjelinu i time pripremili tlo za kasnije sociološke pristupe. Općenito se smatra da je bračni par Lynd studijama »Middletown« (1929) i »Middletown in Transition« (1937) započeo eru empirijsko i znanstveno više artikuliranih istraživanja zajednice. Međutim, taj općeniti sud teško je prihvatljiv. Već površan uvid u naslove poglavlja tih studija otkriva da su oni vrlo slični glavnim tematskim cjelinama istraživačkog projekta **Springfield Survey**, koji je još 1914. započela Russell Sage Foundation, tako da se rad Lyndovih u najboljem slučaju može označiti kao kulminacija staroga, a ne kao početak novoga razdoblja.

Sociološko-strukturalnim pitanjima posvećeno je više pažnje u kasnijim radovima. Početkom 40-ih godina 20. stoljeća pojavljuje se prva studija iz serije Yankee City, u kojoj su W. Lloyd Warner i suradnici objavili rezultate istraživanja provedenog u manjem gradiću u Massachusettsu. Ovdje nailazimo i definiciju zajednice kao »određenog broja osoba koje razvijaju određeni stav, interese, osjećaje i druge stvari na osnovi činjenice što pripadaju socijalnoj skupini«. Ove »skupine, vrlo različite jedna drugoj, pokazuju fundamentalnu sličnost. Na primjer, sve su one lokalizirane u određenom području kojega su transformirale da bi održale fizički i socijalni život skupine; svi članovi skupine imaju direktne ili indirektne odnose s ostalim članovima«. ³⁾ Dok je Warner bio primarno zainteresiran za strukturu cijele zajednice, W. F. Whyte koncentrirao je svoj interes na supstrukture u zajednici.

U svom djelu »Street Corner Society« Whyte je istraživao talijanski slum u okviru jednoga većeg grada. Nasuprot prijašnjim istraživačima koji su u njemu vidjeli samo socijalnu dezorganizaciju, Whyte u »slumu« vidi kompleksnu i dobro postavljenu organizaciju u kojoj postoji hijerarhijska struktura koja veže pojedince i koja sprečava da različite skupine jedne s drugima direktno komuniciraju. To je upozorilo na funkciju intermedijarnih skupina u političkoj strukturi zajednice.

Razvoj je dakle išao od jednostavnog opisa različitih pojava, smještenih u kontekst zajednice, do stavljanja same zajednice i njezinih osnovnih strukturalnih kategorija u stožer interesa, čime se približavamo suvremenoj situaciji. No ta je situacija obilježena i reverzibilnim kretanjem i pomakom interesa na nižu razinu.

2. pristupi i određenja lokalne zajednice

Pristupiti zajednici i odrediti joj bitne karakteristike — moguće je na više načina. U sociološkoj i srodnoj literaturi nailazi se na više različitih pokušaja eksplikacije ovog problema, kao i nekoliko pristupa toj složenoj socijalnoj tvorevini. Prije nego što se priđe analitičkom i definicijskom razlaganju pojedinih komponenata zajednice, potrebno je ukazati na neke pristupe lokalnoj zajednici, jer ti pristupi sami po sebi ukazuju na koncepciju predmeta.

Hollingshead⁴⁾ npr. dijeli sve studije zajednice na **ekološke, strukturalne i tipološke**. Prema Simpsonu,⁵⁾ koji daje sličnu podjelu, najčešće su tri pristupa: a) **holistički**, b) **tipološki** i c) **zajednica kao okvir određenih procesa i pojava pogodnih za sociološku eksplikaciju** — kao što su procesi mobilnosti, stratifikacije, odlučivanja i sl.

Prva dva pristupa ili fiksiraju zajednicu kao cjelinu (a takve su studije kulture zajednice etnografskoga i antropološkoga karaktera), ili su prisutne tipološke konsideracije, i to najčešće o tipovima kao što je grad, selo, ili prijelazni oblici kao suburbije koje vežu gradske i seoske kvalitete.

Zakruženu klasifikaciju mogućih pristupa daje Sanders⁶⁾ u drugom izdanju svoje monografije o lokalnoj zajednici. Prema Sandersu postoje četiri načina promatranja zajednice:

- a) zajednica kao mjesto gdje se živi (kvalitativni pristup),
- b) zajednica kao prostorna jedinica (ekološki pristup),
- c) zajednica kao način života (etnografski pristup),
- d) zajednica kao socijalni sistem (sociološki pristup).

Kvalitativni pristup ide za tim da utvrdi određene kvalitativne standarde u zajednici. Premda se utvrdilo da nema idealne zajednice, pokazalo se da prednosti i nedostaci života u određenim zajednicama znatno variraju. U istraživanjima ovoga tipa nastoji se utvrditi kako se živi u nekoj zajednici, koliko su ljudi zadovoljni, ili se žele utvrditi razloge nezadovoljstva. Poznata su istraživanja »moralne integracije« u nekim američkim gradovima, pri čemu se kao osnova za utvrđivanje stupnja »moralne integracije« koriste indeksi blagostanja i indeksi kriminaliteta. Praktični se smisao vidi u tome što takva istraživanja pomažu u raznim planerskim zahvatima u vezi s podizanjem novih industrija i relokacijom određenih pogona velikih kompanija koje žele znati je li predviđeno mjesto pogodno za egzistenciju stručnom i menadžerskom osoblju i sl.

Ekološki pristup usmjeren je na širi krug pitanja. Međutim, model naselja, te promjene u oblicima korištenja prostora i eksploatacija okoline pobuđuju glavni interes. Ekološka koncepcija u zajednici vidi jednu prostornu konstelaciju grupa, aktivnosti, institucija i njihov prostor. Tu koncepciju elaborirali su pripadnici tzv. čikaške škole — Park, Burgess i McKenzie, koji su formulirali i osnovne koncepte socijalne ekologije (human ecology). Osnovna jedinica socijalne ekologije jest zajednica — shvaćena kao konstelacija prostorno distribuiranih socijalnih jedinica koje stoje u određenim »simbiotičkim odnosima«, kako bi se izrazili pripadnici čikaške škole. Ljudi žive zajedno i uzajamno se potpomažu, bez namjere da to čine. Štoviše, po McKenziu, ljudske zajednice nalikuju na biljne i životinjske zajednice. Ljudske zajednice — poput životinjskih — imaju sposobnost kretanja, ali pored toga one odabiru područje naseljavanja i modificiraju svoju okolinu. Fizikalni faktori kao klima, voda, tlo, lokacija, određuju veličinu i razvitak zajednice. Zbog tehnološkog napretka ekološka organizacija zajednice u neprestanim je procesima promjena. Primarni socijalni faktor koji djeluje na kretanje ljudi jest kompeticija za prikladnu poziciju ili borba za prostor. Park čak tvrdi da postoji biotički poriv koji tjera ljude da se bore za prostor, što znači da su u pitanju supsocijalni faktori. Prostorna distribucija skupina i institucija u okviru zajednice oblikuje pet procesa: 1. **konzentracija** ili tendencija pojedinaca da se naseli u određenim zonama; 2. **centralizacija ili tendencija** bazičnih institucija da se lociraju u centrima aktivnosti; 3. **segregacija** ili tendencija da se različite socijalne skupine prostorno odijele (tu je osobito izražena kompeticija za pozicijom); 4. **invazija** ili nastojanje skupine nižega socijalnog statusa da se primakne ili zaposjedne prostor viših skupina; 5. **suk-**

cesija koja kompletira proces invazije jer starosjedoci u potpunosti ispražnjavaju određeni prostor u korist pridošlica. Ti se procesi zbivaju ciklički: kada se jedan ciklus završi, počinje novi.

U pristupu zajednici, predstavnici novije ekološke orijentacije — kao Boskoff, Anderson, Queen, Zorbaugh — usmjereni su na probleme prostorne distribucije raznih socijalnih skupina i aktivnosti i odnose među njima, te na otkrivanje prirode međuzavisnosti pojedinih prostornih dijelova zajednice. Njihovi rezultati mogu poslužiti sociologu kao odlično sredstvo za potpunije razumijevanje zajednice.

Osnovna karakteristika **etnografskog pristupa** jest sveobuhvatni zahvat u sva područja zajednice. Ovdje je cilj tretman cjelokupne kulture, a ne uvid u demografske i ekološke karakteristike ili sociološke dimenzije života u zajednici. No pogledamo li samo neke naslove i podnaslove u studijama toga tipa, vidjet ćemo i slabosti i ograničenja takva pristupa. Poznata studija Lyndovih »Middletown«⁷⁾ sadrži poglavlja: privređivanje, stanovanje i domaćinstvo, odgoj mladeži, slobodno vrijeme, religiozne aktivnosti, angažiranje u komunalnim akcijama. Halpernova knjiga o viđenju malog srpskog sela »Serbian Village«⁸⁾ sadrži ove dijelove: okvir, Srbija, Orašac u 19. stoljeću, selo Orašac danas, privređivanje, zaštita, odjeća i hrana, socijalna organizacija, klasno pitanje, životni ciklus I i II, religija, blagdani i narodna vjerovanja, uprava i selo, seljak iz Orašca i vanjski svijet, neke misli o srpskom selu. Sličnih primjera moglo bi se navesti mnogo, ali i bez toga vidi se kako je totalitet kulturnih manifestacija određene zajednice praktički neiscrpan i od autorovih predilekcija ovisi koje će segmente toga totaliteta on uspjeti zahvatiti. Studije etnografskog tipa najčešće nastaju kao rezultati boravka i promatranja istraživača u odabranim zajednicama. Smatra se da se tako dobiva najcjelovitija slika zajednice. Često se smatra da zajednica služi kao uzorak ili minijaturna čelija širega društva i da njezino poznavanje omogućuje upoznavanje cjeline. Arensberg⁹⁾ je čak detaljno razradio uvjete pod kojima zajednica može biti uzrok širega društva; ti su uvjeti **reprezentativnost, kompletnost, inkluzivnost, i kohezivnost** zajednice. Ako zajednica sadrži određene demografske strukture (starosne, spolne), profesionalne grupe, etničke skupine, sekte, te ako organizacija života u njoj ima određeni kontinuitet i repeticiju, može se smatrati reprezentantom širih društvenih cjelina. No mora se priznati da monografska izolacija situacijskih karakteristika često onemogućuje usporedbe, a ne dopušta ni akumulaciju spoznaja na tom području.

Konačno, pristup zajednici kao **socijalnom sistemu** za Sandersa je sinonim za sociološki pristup, što nije najsretnije stanovište, jer ni etnografsko-antropološki ni ekološki pristupi nisu nesociološki. Ti su pristupi također sociološki relevantni, ali su drukčije usmjereni i osvjetljavaju neke dimenzije zajednice koje za sociološki pristup nisu najznačajnije. Sociološki se pristup koncentrira na odnose, interakciju raznih socijalnih jedinki, skupina, te organizacija na određenom geografskom području. To je centralno područje pristupa zajednici kao sistemu, dok su razni ekološki i demografski faktori samo okvir ili okolina koji je okružuju. Uvid u to kako jedinice ili komponente djeluju u vršenju svojih funkcija daje sliku strukture zajednice kao sistema. Da bi djelovao kao sistem, svaki sistem mora ispunjavati određene uvjete. Aktivnosti koje su preduvjet egzisten-

cije i perzistencije zajednice Sanders zove sistemske operacije; upravo one održavaju i pokreću zajednicu kao sistem. Tako je npr. urbanizacija važan socijalni proces, ali nije fundamentalan za održavanje sistema, jer jedna zajednica može egzistirati bez urbanizacije. Ali svaka zajednica mora da stječe nove članove, bilo rođenjem bilo imigracijom, jer bez njih uopće ne može postojati.

Nadalje, pristup zajednici kao socijalnom sustavu nastoji razlučiti i definirati što je to **privatno, personalno** ponašanje, a što **komunalno**, i gdje je granica gdje ono prelazi u **socijetalno** ponašanje (no drugo je pitanje koliko je to uvijek moguće uspješno provesti).

Važna karakteristika toga pristupa jest i to što on pokazuje načine na koje se zajednica adaptira na unutarnje i vanjske snage koje modificiraju komponente sistema ili njihove aktivnosti.

Spomenuli smo da je osnovni interes sociološkog pristupa zajednici lociran na interakciji socijalnih jedinica i skupina, kao i na institucionalnu mrežu odnosa u kojoj se odvijaju raznovrsne aktivnosti tih socijalnih čimbenika. Razni ekološki i demografski faktori, kao i kulturni kompleks, samo su okvir zajednice kao socijalnog sustava, što znači da su prostor i populacija samo okvirni elementi koji pružaju ambijentalnu pozadinu onome što se zbiva u zajednici. Pri tome se, dakako ne podcjenjuje aktivna uloga tih faktora u oblikovanju socijalnog života zajednice, već ih se želi samo analitički razlučiti od onoga što predstavlja srž, jezgru sociološkog interesa. Nesumnjivo je da faktori kao što su oblik naselja, položaj, klima, veličina populacije i kulturne vrijednosti utječu ili čak u velikoj mjeri determiniraju aktivnosti socijalnih skupina, njihove odnose, integraciju zajednice i sl. Stoga ćemo im posvetiti posebnu pažnju.

Potrebno je, međutim, objasniti pojam sistema, njegove komponente i funkcije, što znači da treba objasniti sistem u statičkom i dinamičkom obliku. Svaki sistem ima svoje dijelove koji moraju vršiti svoje funkcije da bi sistem kao cjelina mogao egzistirati. To podjednako vrijedi za svaki sistem — bilo da je on mehanički kao što je npr. jedan stroj, bilo da je u pitanju biološki organizam čovjeka ili složena socijalna tvorevina kao što je lokalna zajednica.

Komponente zajednice jesu dijelovi socijalnog realiteta, koje služe kao jedinice analize. Kao takve one su analitički koncepti — svjesna selekcija onih dijelova zajednice koji nam se čine najvažnijima.

Tako Sanders¹⁰⁾ izdvaja slijedeće komponente zajednice: ličnost, socijalni odnos, socijalna grupa, socijalna grupacija, podsistem i sistem. Prema Sandersu, zajednica ima šest osnovnih sistema: porodica, ekonomija, vlast, religija, obrazovanje i informiranje. Bazične jedinice analize jesu podsistemi i sistemi, kao mreža socijalnih grupa, njihovih odnosa i aktivnosti koje daju pečat cijelom podsistemu ili sistemu. Tako npr. ekonomski sistem uključuje podsistem kao što su industrija, trgovina, poljoprivreda, profesionalne skupine itd., povezane u jedan funkcionalan kontekst ili ekonomski segment. Unutar podsistema postoje grupiranja, grupe i socijalni odnosi između njih, kao što su radnici i uprave neke tvornice. Ličnost se javlja u raznim ulogama, kao npr. u ulozi roditelja, radnika, potrošača, građanina, člana političke organizacije, i preko mreže skupina i njihovih aktivnosti i odnosa kao dio širih sistema zajednice. Ličnost, skupina i skupni odnosi, prema Sandersu, jesu konkretne komponente, dok su ostale komponente izvedene iz ponašanja i aktivnosti

konkretnih skupina. Podsystemi i sistemi zajednice isključivo su analitički konstruktori potrebni za kompleksnije uočavanje širih područja i segmenata života u zajednici.

U toj hijerarhijskoj lepezi raznih komponenata sistema najvažnije su svakako socijalne skupine i njihovi odnosi, dakle koncepti »srednje razine«. Bilo neformalne ili formalne, skupine kao što je npr. organizacija, vrše razne aktivnosti, a odnosi raznih ekonomskih, političkih i vjerskih skupina pokazuju živu sliku događaja unutar pojedine zajednice — kao što su npr. odnosi radnika i uprave, odnosi djece i roditelja, građana i vlasti i sl.

Osim toga postoji i komponenta socijalnog grupiranja koja obuhvaća osobe koje posjeduju stanovite zajedničke karakteristike i imaju zajedničke interese, što znači da ulaze u istu kategoriju. Takve su npr. razne statističke kategorije koje na bazi određenih bioloških i ekonomskih karakteristika svrstavaju ljude u određene skupine, kao npr. kvalificirani radnici, stari ljudi, omladina, ali koje ne interagiraju kao socijalne skupine jer ne stoje u direktnim odnosima s drugim skupinama. No i takvo grupiranje ima određenu važnost u životu zajednice, kao i u analizi, te je potrebno uzimati u obzir i te kategorije. Prikazat ćemo sinoptički pregled komponenata sistema s primjerima, kako ih daje Sanders.

Potrebno je upozoriti da konkretne institucijske funkcije ne ulaze u područje sociologije zajednice. Ekonomija, obrazovanje, financije i vlast predmet su proučavanja raznih ekonomskih političkih i pedagoških znanosti. Predmet sociologije zajednice jesu društveni odnosi, strukture u kojima se te aktivnosti vrše i načini na koje se te funkcionalne sfere integriraju u zajednicu.

Dosad je bilo riječi o komponentama sistema u njihovu statičkom obliku, kao dijelu društvene stvarnosti zajednice. No osim tog strukturalno-morfološkog aspekta potrebno je istaći i dinamične aspekte, što znači socijalne procese unutar zajednice. Kao i kod komponenata i ovdje se postavlja pitanje izbora signifikantnih procesa, tj. koji su od njih najvažniji u kontekstu zajednice. Sociološka literatura poznaje mnogobrojne procese. Spominje se najčešće konflikt, kompeticija, akomodacija, asimilacija, izolacija, socijalizacija, kooperacija. Toj listi neki pribrajaju i procese promjene kao mehanizacija, industrijalizacija, komercijalizacija, sekularizacija i sl. Poznati sistematizator socijalnih oblika Von Viese klasificirao je proces interakcije čak u 650 socijalnih odnosa, bilo dinamičnih ili više kristaliziranih i statičnih kompleksa. Svi ti procesi nisu od jednake važnosti za zajednicu; već je spomenuto da postoje procesi neophodni za egzistenciju zajednice koje Sanders naziva sistemске operacije, jer odražavaju aktivnosti cjelokupnog sistema. Sanders spominje slijedećih devet takvih procesa:

- a) stjecanje novih članova,
- b) socijalizacija,
- c) komunikacija,
- d) diferencijacija i dodjela statusa,
- e) raspodjela dobara i usluga,
- f) socijalna kontrola,
- g) dodjela prestiža,
- h) podjela moći
- i) socijalna mobilnost,
- j) integracija kroz prilagođavanje.

Sistem zajednice ¹¹⁾					
Najvažniji sistemi	Obitelj	Ekonomija	Vlast	Religija	Obrazovanje i informiranje
Podsystemi		Poljoprivreda, Industrija Trgovina Radničke organizacije Profesije	Političke partije	Religijske institucije	Škole Štampa Televizija
SOCIJALNO GRUPIRANJE (Kategorija ljudi sa zajedničkim karakteristikama)	Roditelji predškolske djece	Farmeri, kućevlasnici	Stranci	Posjetioci crkve	Diplomirani studenti
Socijalna skupina	Domaćinstvo	Članovi radne organizacije Osoblje bolnice	Liga ženskih glasaca	Ministarjalna udruženja	Članovi jednog razreda
Socijalni odnos	Roditelj— dijete	Trgovac— potrošač	Funkcionar građanin	Svećenik — član crkve	Učitelj — učenik
Ličnost	Roditelj	Potrošač	Građanin	Pripadnik	Učitelj

Jedinstvo statičnih i funkcionalno-dinamičnih aspekata pruža mogućnost za analizu i razumijevanja cjelokupne situacije zajednice kao cjeline. To znači da analizu njezinih komponenata ili najvažnijih institucija treba neprestano nadopunjavati s dinamičnim procesima da bi se spoznalo kako one stvarno funkcioniraju u zadovoljavanju potreba članova zajednice.

Bilješke

- 1) Lewis, O.: **Life in Mexican Village: Tepoztlan Restudied Urbana**, University of Illinois Press, 1959.
- 2) Konig, R.: **The Community**. Routledge and Kegan, London, 1968. p. 194.
- 3) W. Lloyd Warner — Paul S. Hunt: **The Social Life of a Modern Community**. New Haven 1950, p. 16.
- 4) Hollingshead, A. B.: Community Research Development and Present Conditions. **American Sociological Review**, 13/1948.
- 5) Simpson, R. L.: Sociology of the Community: Current Status and Prospects, **Rural Sociology**, 30/1965.
- 6) Sanders, I. T.: **The Community: An Introduction to a Social System**. New York, The Ronald Press Company, 1966.
- 7) Lynd, R. S. — Lynd, M. H.: **Middletown, A Study in American Culture**. Harcourt Brace, New York, 1956.
- 8) Halpern, J.: **A Serbian Village**. Harper and Row, New York, 1967.
- 9) Arensberg, C. — Kimball, S. T.: **Culture and Community**. Harcourt Brace, New York, 1965.
- 10) Sanders, I. T., **ibid.**, p. 30.
- 11) Sanders, I. T., **ibid.**, p. 38.
- 12) Sanders, I. T., **ibid.**, p. 38.

The Local Community in Sociological Perspective

Summary

In the introduction the author considers the importance of the community, and especially the local community, for human society. In sociological theory interest for the community grew especially after the appearance of Tönnis's classical work **Gemeinschaft und Gesellschaft**. Modern research into the local community has a predecessor in socio-reformatory studies of the society started by F. Le Play and C. Booth. They were primarily interested in problems resulting from industrialization, like crime, pauperization, social disorganization and the like. It was seen that these problems could be studied best within the framework of the local society, which is their natural framework. Research developed from a description of different phenomena, to placing the community and its structural categories in the centre of interest.

The second part of the article presents different approaches to research into local communities. Different approaches include different dimensions of the local community, and focus on specific aspects of life in them. Holistic approaches fix the community as a whole and all the manifestations of life in it — these are usually studies of an ethnographic and anthropological character. The ecological approach is primarily concerned with spatial relations between various groups and institutions, and changes in the use of space.

Most interesting for sociology are approaches to the community as a social system, and here the author explains a model by I. Sanders, a well-known expert for problems of the local community, which can be used for the sociological elaboration of processes that take place in local community. ●

Местные содружества в перспективе социологического развития

Резюме

В начальной части статьи автором рассмотрены некоторые из вопросов касающиеся значения объединения в отдельности местного содружества, занимающих значительное место в человеческом обществе. В социологической теории, интерес к содружеству проявлен главным образом после появления произведения Тэнниса «Gemeinschaft und Gessellschaft». Современному изучению местного содружества предшествовали Ф. Ле Плей и Бовт своими социально-реформистскими исследованиями. Они в первую очередь интересуются проблемами наставшими в результате индустриализации в том числе криминальность (преступность) обнищание (пауперизация), социальная дезорганизация и др., которые легче всего изучать в рамках местного содружества как естественных рамок. Исследования начались описанием различных явлений, постепенно приводя местное содружество и его структурные категории в центр интереса.

Во второй части статьи, автором приведены различные приемы в исследовании местных содружеств. Различными приемами охвачены местные содружества различного размера и сосредотачивают в нем специфические аспекты жизни. Холистическим приемом местное содружество закрепляется как целостность и все проявления жизни в нем — чаще всего такие исследования отличаются этнографическим и антропологическим характером. Экологическим приемом в первую очередь охвачены пространственные отношения различных групп и учреждений и изменения в использовании пространства.

Для социологии самым интересным является прием изучения содружества как социальной системы, в связи с чем автор поясняет модель И. Сандерса, известного исследователя проблем местного содружества, приемлемой для социологической обработки процессов в местном содружестве. ●